ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (τρίτο τμήμα)
της 7ης Σεπτεμβρίου 2006 *

Στην υπόθεση C-125/05,

με αντικείμενο αίτηση εκδόσεως προδικαστικής αποφάσεως δυνάμει του άρθρου 234 ΕΚ, που υπέβαλε το Østre Landsret (Δανία) με απόφαση της 15ης Μαρτίου 2005, η οποία περιήλθε στο Δικαστήριο στις 17 Μαρτίου 2005, στο πλαίσιο της διαδικασίας

VW-Audi Forhandlerforeningen, η οποία ενεργεί ως εντολοδόχος της **Vulcan Silkeborg A/S,**

κατά

Skandinavisk Motor Co. A/S,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (τρίτο τμήμα),

συγκείμενο από τους A. Rosas, πρόεδρο τμήματος, J.-P. Puissochet, S. von Bahr, U. Lõhmus και A. Ó Caoimh (εισηγητή), δικαστές,

* Γλώσσα διαδικασίας: η δανική.

γενικός εισαγγελέας: L. A. Geelhoed
γραμματέας: H. von Holstein, βοηθός γραμματέας,

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία και κατόπιν της επ' ακροατηρίου συζητήσεως της 16ης Φεβρουαρίου 2006,

λαμβάνοντας υπόψη τις παρατηρήσεις που υπέβαλαν:

— η VW-Audi Forhandlerforeningen, η οποία ενεργεί ως εντολοδόχος της Vulcan Silkeborg A/S, εκπροσωπούμενη από τους M. Goeskjær και P. Gregersen, advokater,

— η Skandinavisk Motor Co. A/S, εκπροσωπούμενη από τους C. Karhula Lauridsen, T. Ryhl και J. Ørskov Rasmussen, advokater,

— η Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, εκπροσωπούμενη από τους N. B. Rasmussen και A. Whelan,

αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα που ανέπτυξε τις προτάσεις του κατά τη συνεδρίαση της 27ης Απριλίου 2006,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

1 Το υπό κρίση προδικαστικό ερώτημα αφορά την ερμηνεία του άρθρου 5, παράγραφος 3, του κανονισμού (ΕΚ) 1475/95 της Επιτροπής, της 28ης Ιουνίου

1995, σχετικά με την εφαρμογή του άρθρου [81], παράγραφος 3, της Συνθήκης σε ορισμένες κατηγορίες συμφωνιών διανομής, πώλησης και εξυπηρέτησης μετά την πώληση αυτοκινήτων οχημάτων (ΕΕ L 145, σ. 25).

2 Το ερώτημα αυτό ανέκυψε στο πλαίσιο ένδικης διαφοράς μεταξύ της VW-Audi Forhandlerforeningen (ενώσεως των αντιπροσώπων της Volkswagen και της Audi), ενεργούσας ως εντολοδόχου της Vulcan Silkeborg A/S (στο εξής: VS), και της Skandinavisk Motor Co. A/S (στο εξής: SMC) με αντικείμενο τη νομιμότητα της καταγγελίας από την τελευταία, με τήρηση προθεσμίας ενός έτους, της συμφωνίας που είχε συνάψει με τη VS για τη διανομή στη Δανία αυτοκινήτων οχημάτων μάρκας Audi.

Το νομικό πλαίσιο

3 Η δέκατη ένατη αιτιολογική σκέψη του κανονισμού 1475/95 έχει ως εξής:

«Στο άρθρο 5, παράγραφος 2, σημεία 2 και 3, και παράγραφος 3 καθορίζονται οι ελάχιστες προϋποθέσεις για τη χορήγηση απαλλαγής όσον αφορά τη διάρκεια και τη λύση της συμφωνίας διανομής πώλησης και εξυπηρέτησης μετά την πώληση επειδή, λόγω των επενδύσεων του διανομέα για τη βελτίωση της δομής της διανομής προϊόντων της συμφωνίας και της εξυπηρέτησης των πελατών, η εξάρτηση του διανομέα έναντι του προμηθευτή αυξάνεται σημαντικά στην περίπτωση συμφωνιών μικράς διαρκείας ή συμφωνιών που μπορεί να λυθούν σε σύντομο χρονικό διάστημα. Εντούτοις, για να μην παρεμποδίζεται η ανάπτυξη ευέλικτων και αποτελεσματικών συστημάτων διανομής, θα πρέπει να αναγνωρίζεται στον προμηθευτή δικαίωμα έκτακτης καταγγελίας της συμφωνίας σε περίπτωση ανάγκης για αναδιοργάνωση του συνόλου ή σημαντικού τμήματος του δικτύου. [...]»

4 Το άρθρο 1 του κανονισμού 1475/95 εξαιρεί από την απαγόρευση του άρθρου 81, παράγραφος 1, ΕΚ τις συμφωνίες με τις οποίες ένας προμηθευτής αναθέτει σε εγκεκριμένο μεταπωλητή να προαγάγει τη διανομή των προϊόντων που αποτελούν το αντικείμενο της συμβάσεως εντός συγκεκριμένης περιοχής και αναλαμβάνει την υποχρέωση να προμηθεύει μόνον αυτόν, εντός της περιοχής αυτής, με τα αυτοκίνητα οχήματα και τα ανταλλακτικά τους.

5 Το άρθρο 4, παράγραφος 1, του εν λόγω κανονισμού ορίζει ότι η υποχρέωση του διανομέα να τηρεί τα ελάχιστα όρια των απαιτήσεων που επιβάλλει η διανομή, η πώληση και η εξυπηρέτηση μετά την πώληση, οι οποίες αφορούν ιδίως τον εξοπλισμό της εμπορικής εκμετάλλευσης ή την επισκευή και τη συντήρηση των προϊόντων της συμφωνίας, δεν αντιτίθεται στην απαλλαγή.

6 Το άρθρο 5, παράγραφοι 2 και 3, του ίδιου κανονισμού προβλέπει τα εξής:

«2. Στην περίπτωση κατά την οποία ο διανομέας έχει αναλάβει τις υποχρεώσεις που αναφέρονται στο άρθρο 4, παράγραφος 1, για τη βελτίωση της δομής της διανομής, των υπηρεσιών πώλησης και της εξυπηρέτησης μετά την πώληση, η απαλλαγή εφαρμόζεται υπό τον όρο:

[...]

2) ότι η διάρκεια της συμφωνίας είναι τουλάχιστον πενταετής ή ότι η [...] προθεσμία τακτικής καταγγελίας της συμφωνίας αορίστου χρόνου είναι τουλάχιστον δύο έτη και για τους δύο συμβαλλόμενους· [...]

[...]

3. Οι όροι απαλλαγής που προβλέπονται στις παραγράφους 1 και 2 [δεν θίγουν]:

— το δικαίωμα του προμηθευτή να καταγγείλει τη συμφωνία τηρώντας [...] προθεσμία τουλάχιστον ενός έτους σε περίπτωση ανάγκης για αναδιοργάνωση του συνόλου ή ουσιώδους τμήματος του δικτύου,

[...]

Σε κάθε περίπτωση, οι συμβαλλόμενοι οφείλουν σε περίπτωση διαφωνίας να αποδεχθούν ένα σύστημα ταχέος διακανονισμού της αντιδικίας, όπως η προσφυγή σε τρίτο εμπειρογνώμονα ή σε διαιτητή, υπό την επιφύλαξη του δικαιώματος των μερών για προσφυγή ενώπιον του αρμόδιου δικαστηρίου σύμφωνα με τις εφαρμοστέες διατάξεις του εθνικού δικαίου.»

7 Η Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων αναφέρει τα ακόλουθα στο επεξηγηματικό φυλλάδιό της για τον κανονισμό 1475/95, με την απάντηση του ερωτήματος 16, στοιχείο α', υπό την επικεφαλίδα: «Είναι δυνατόν να τεθεί εσπευσμένως τέλος στη σύμβαση;»:

«Ο κατασκευαστής δικαιούται να θέσει εσπευσμένως τέλος στη συμφωνία (τηρώντας προθεσμία καταγγελίας ενός έτους) σε περίπτωση που αναγκάζεται να αναδιοργανώσει το σύνολο ή ουσιώδες τμήμα του δικτύου του. Η ανάγκη αναδιοργανώσεως διαπιστώνεται με κοινή συμφωνία των μερών ή, αν ζητηθεί από τον διανομέα, από τρίτον εμπειρογνώμονα ή διαιτητή. Η προσφυγή στον τρίτο εμπειρογνώμονα ή διαιτητή τελεί υπό την επιφύλαξη του δικαιώματος των μερών να προσφύγουν ενώπιον εθνικού δικαστηρίου, βάσει του εθνικού δικαίου (άρθρο 5, παράγραφος 3). Ο προμηθευτής εκπίπτει αυτομάτως του ευεργετήματος της απαλλαγής κατά κατηγορία στην περίπτωση κατά την οποία του έχει χορηγηθεί με τη σύμβαση δικαίωμα μονομερούς καταγγελίας το οποίο υπερβαίνει τα όρια που προβλέπονται από τον κανονισμό [άρθρο 6, παράγραφος 1, σημείο 5 (...)].

Η συγκεκριμένη δυνατότητα εσπευσμένης καταγγελίας προβλέφθηκε προκειμένου ο κατασκευαστής να είναι σε θέση να αναπροσαρμόζει με ευελιξία το σύστημα διανομής του (αιτιολογική σκέψη 19). Ανάγκη αναδιοργανώσεως μπορεί να συντρέχει εξαιτίας της συμπεριφοράς των ανταγωνιστών ή των οικονομικών εξελίξεων, ανεξάρτητα από το αν οι εξελίξεις αυτές οφείλονται στις αποφάσεις ενός κατασκευαστή για εσωτερικά ζητήματα ή σε εξωτερικά συμβάντα, όπως είναι η παύση λειτουργίας μιας επιχειρήσεως που απασχολεί μεγάλο αριθμό εργαζομένων σε συγκεκριμένη περιοχή. Δεδομένου του μεγάλου αριθμού των πιθανών περιπτώσεων, θα ήταν μη ρεαλιστικό να επιδιωχθεί η απαρίθμηση όλων των ενδεχόμενων λόγων αναδιοργανώσεως.

Το αν επηρεάζεται "ουσιώδες" τμήμα του δικτύου ή όχι κρίνεται κατόπιν εξετάσεως, σε κάθε κρινόμενη περίπτωση, της συγκεκριμένης οργανώσεως του δικτύου ενός κατασκευαστή. Η έννοια "ουσιώδες" έχει χαρακτήρα τόσο οικονομικό όσο και γεωγραφικό, ο οποίος μπορεί να περιορίζεται στο δίκτυο συγκεκριμένου κράτους μέλους ή τμήματος αυτού. Εν πάση περιπτώσει, ο κατασκευαστής πρέπει να καταλήξει σε συμφωνία, είτε με τον τρίτο εμπειρογνώμονα, είτε με τον διαιτητή, είτε με τον διανομέα του, η σύμβαση του οποίου πρόκειται να καταγγελθεί, ενώ δεν χρειάζεται διαβούλευση με τους λοιπούς διανομείς που επηρεάζονται εμμέσως.»

8 Ο κανονισμός 1475/95 αντικαταστάθηκε, με ισχύ από 1ης Οκτωβρίου 2002, από τον κανονισμό (ΕΚ) 1400/2002 της Επιτροπής, της 31ης Ιουλίου 2002, για την εφαρμογή του άρθρου 81, παράγραφος 3, της Συνθήκης σε ορισμένες κατηγορίες κάθετων συμφωνιών και εναρμονισμένων πρακτικών στον τομέα της αυτοκινητοβιομηχανίας (ΕΕ L 203, σ. 30).

9 Το άρθρο 4, παράγραφος 1, του κανονισμού, υπό τον τίτλο «Περιορισμοί ιδιαίτερης σοβαρότητας», προβλέπει ότι η απαλλαγή δεν έχει εφαρμογή στις κάθετες συμφωνίες οι οποίες έχουν ως αντικείμενο συγκεκριμένους περιορισμούς που απαριθμούνται στη διάταξη αυτή.

10 Το άρθρο 10 του ίδιου κανονισμού προβλέπει ότι:

«Η απαγόρευση του άρθρου 81, παράγραφος 1, δεν εφαρμόζεται από την 1η Οκτωβρίου 2002 έως τις 30 Σεπτεμβρίου 2003 στις ισχύουσες στις 30 Σεπτεμβρίου 2002 συμφωνίες που δεν πληρούν τις προϋποθέσεις απαλλαγής του παρόντος κανονισμού, αλλά πληρούν τις προϋποθέσεις απαλλαγής του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1475/95.»

11 Στο επεξηγηματικό φυλλάδιό της για τον κανονισμό 1400/2002, η Επιτροπή, με την απάντησή της στο ερώτημα 20, υπό την επικεφαλίδα: «Πώς μπορεί να γίνει καταγγελία συμβάσεων που είναι σύμφωνες με τον κανονισμό 1475/95 κατά τη διάρκεια της μεταβατικής περιόδου», αναφέρει, μεταξύ άλλων, τα εξής:

«Η λήξη της ισχύος του κανονισμού 1475/95 στις 30 Σεπτεμβρίου 2002 και η αντικατάστασή του από νέο κανονισμό δεν συνεπάγεται αυτόματα ότι πρέπει να γίνει αναδιοργάνωση του δικτύου. Ωστόσο, μετά την έναρξη ισχύος του κανονισμού, δεν αποκλείεται ένας κατασκευαστής αυτοκινήτων να αποφασίσει να προβεί σε σημαντική αναδιοργάνωση του δικτύου του. Για να πληρούνται οι προϋποθέσεις του κανονισμού 1475/95 και κατ' επέκταση να έχει εφαρμογή η διάταξη περί μεταβατικής περιόδου, πρέπει να τηρείται διετής προθεσμία για την τακτική καταγγελία μιας συμβάσεως, εκτός αν αποφασιστεί αναδιοργάνωση ή υπάρχει υποχρέωση καταβολής αποζημιώσεως.»

12 Επιπλέον, στο ερώτημα 68 του εν λόγω φυλλαδίου, υπό την επικεφαλίδα «Προβλέπει ο κανονισμός ελάχιστη προθεσμία καταγγελίας;», στο τέταρτο εδάφιο της απαντήσεως, αναφορικά με την καταγγελία που πραγματοποιείται με τήρηση προθεσμίας ενός έτους, επισημαίνονται τα ακόλουθα:

«Το ερώτημα κατά πόσον είναι αναγκαία η αναδιοργάνωση του δικτύου είναι αντικειμενικό και το γεγονός ότι ο προμηθευτής θεωρεί αναγκαία την αναδιοργάνωση δεν επιλύει την υπόθεση σε περίπτωση διαφωνίας. Σε τέτοια περίπτωση, εναπόκειται στον εθνικό δικαστή ή διαιτητή να αποφανθεί επί του θέματος βάσει των περιστάσεων.»

Η διαφορά της κύριας δίκης και τα προδικαστικά ερωτήματα

13 Στις 21 Σεπτεμβρίου 1996 η SMC συνήψε με τη VS, επιχείρηση που πωλεί από το 1975 τα αυτοκίνητα Audi στη Δανία, νέα συμφωνία διανομής για τη διάθεση των συγκεκριμένων αυτοκινήτων στο εν λόγω κράτος μέλος.

14 Το άρθρο 19, σημείο 1, της συμφωνίας αυτής, που επιγράφεται «Καταγγελία με συντετμημένη προθεσμία», έχει ως ακολούθως:

«Ο προμηθευτής δικαιούται [...] να καταγγείλει την παρούσα σύμβαση γραπτώς με συστημένη επιστολή, τηρώντας προθεσμία δώδεκα μηνών, εφόσον είναι αναγκαία η ριζική αναδιοργάνωση του συνόλου ή τμήματος του δικτύου πωλήσεων του προμηθευτή.»

15 Στις 16 Μαΐου 2002 η Audi ενέκρινε σχέδιο αναδιοργανώσεως του δικτύου διανομής της στη Δανία, με το οποίο καθορίζεται, μεταξύ άλλων, ο αριθμός διανομέων που είναι κατάλληλος για την επίτευξη των επιδιωκόμενων επιχειρηματικών αποτελεσμάτων στο συγκεκριμένο κράτος μέλος.

16 Στις 2 Σεπτεμβρίου 2002 η SM απέστειλε στους 28 διανομείς της Audi στη Δανία, μεταξύ των οποίων περιλαμβανόταν και η VS, έγγραφο με το ακόλουθο περιεχόμενο:

«Ενόψει της νέας κοινοτικής απαλλαγής για κατηγορίες κάθετων συμφωνιών και εναρμονισμένων πρακτικών στον τομέα της αυτοκινητοβιομηχανίας, που τίθεται σε ισχύ την 1η Οκτωβρίου 2002, είμαστε αναγκασμένοι να αναδιαρθρώσουμε το δίκτυο διανομής μας εντός ενός έτους και να προσαρμόσουμε τις συμβάσεις διανομής στον νέο κανονισμό περί απαλλαγής κατά κατηγορία.

Είμαστε επομένως υποχρεωμένοι, βάσει του άρθρου 19, σημείο 1, της συμβάσεως διανομής, να καταγγείλουμε, αναφερόμενοι στην ανάγκη αναδιοργανώσεως, τη σύμβασή σας κατά το μέρος που αφορά τα επιβατηγά αυτοκίνητα Audi με προθεσμία δώδεκα μηνών που λήγει στις 30 Σεπτεμβρίου 2003.»

17 Την ίδια ημέρα, η SM έστειλε στη VS ξεχωριστό έγγραφο, με το οποίο δήλωσε ότι τους επόμενους μήνες θα καθόριζε τις μελλοντικές απαιτήσεις της Audi έναντι των διαφόρων διανομέων, ενώ τόνισε ότι ήταν ακόμη πολύ νωρίς για να εκτιμηθούν πλήρως οι συνέπειες για το υφιστάμενο δίκτυο διανομής της Audi.

18 Με έγγραφο της 3ης Οκτωβρίου 2002 η SM γνωστοποίησε στη VS, αφενός, ότι για την κάλυψη της μελλοντικής ζητήσεως στην αγορά το υπάρχον δίκτυο διανομής θα περιοριζόταν από 28 σε 14 διανομείς και, αφετέρου, ότι δεν θα προτεινόταν στη VS η σύναψη νέας συμβάσεως διανομής.

19 Υπό τις συνθήκες αυτές, η VW-Audi Forhandlerforeningen άσκησε, επ' ονόματι και για λογαριασμό των διανομέων αυτοκινήτων μάρκας Audi των οποίων η σύμβαση διανομής είχε καταγγελθεί, αγωγή ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου, ισχυριζόμενη ότι για την καταγγελία έπρεπε να είχε τηρηθεί προθεσμία με διάρκεια 24 μηνών.

20 Το Østre Landsret, εκτιμώντας ότι στην υπό κρίση διαφορά ανακύπτουν ζητήματα ερμηνείας του κοινοτικού δικαίου, αποφάσισε να αναστείλει τη δίκη και να υποβάλει στο Δικαστήριο τα ακόλουθα προδικαστικά ερωτήματα:

«1) Έχει το άρθρο 5, παράγραφος 3, του κανονισμού [...] 1475/95 [...] την έννοια ότι η εκ μέρους ενός προμηθευτή με [...] προθεσμία ενός έτους καταγγελία μιας συμφωνίας με διανομέα πρέπει να περιέχει περαιτέρω αιτιολόγηση πλην της αναφοράς του προμηθευτή στην εν λόγω διάταξη;

2) Σε περίπτωση καταφατικής απαντήσεως στο πρώτο ερώτημα, ερωτάται:

Ποιοι όροι μπορούν να τίθενται σύμφωνα με το κοινοτικό δίκαιο ως προς το περιεχόμενο μιας τέτοιας αιτιολογήσεως και πότε πρέπει αυτή να παρέχεται;

3) Ποια συνέπεια έχει το ότι δεν δίνεται ορθή ή έγκαιρη αιτιολόγηση;

4) Έχει το άρθρο 5, παράγραφος 3, του κανονισμού 1475/95 [...] την έννοια ότι η καταγγελία συμφωνίας με διανομέα με [...] προθεσμία ενός έτους πρέπει να πραγματοποιείται βάσει ήδη καταρτισθέντος από τον προμηθευτή σχεδίου αναδιοργανώσεως;

5) Σε περίπτωση καταφατικής απαντήσεως στο τέταρτο ερώτημα, ερωτάται:

Ποιος όρος μπορεί να τίθεται σύμφωνα με το κοινοτικό δίκαιο ως προς το περιεχόμενο και τον τύπο ενός καταρτισθέντος από τον προμηθευτή σχεδίου αναδιοργανώσεως και πότε πρέπει αυτό να είναι διαθέσιμο;

6) Σε περίπτωση καταφατικής απαντήσεως στο τέταρτο ερώτημα, ερωτάται:

Πρέπει ο προμηθευτής να ενημερώσει τον προς ον η καταγγελία διανομέα για το περιεχόμενο του σχεδίου αναδιοργανώσεως και πότε και με ποιο τύπο πρέπει να γίνει σε δεδομένη περίπτωση η ενημέρωση του διανομέα;

7) Σε περίπτωση καταφατικής απαντήσεως στο τέταρτο ερώτημα, ερωτάται:

Ποια συνέπεια έχει το ότι ενδεχόμενο σχέδιο αναδιοργανώσεως δεν πληροί τους όρους που μπορούν να τίθενται ως προς το περιεχόμενο και τον τύπο ενός σχεδίου αναδιοργανώσεως;

8) Από την απόδοση στη δανική γλώσσα του άρθρου 5, παράγραφος 3, του κανονισμού 1475/95 [...] προκύπτει ότι η εκ μέρους του προμηθευτή με [...] προθεσμία ενός έτους καταγγελία έναντι του διανομέα προϋποθέτει [ότι λαμβάνει χώρα "σε περίπτωση ανάγκης για αναδιοργάνωση του συνόλου ή ουσιώδους τμήματος του δικτύου"]. [Ο όρος "ανάγκη"] απαντά σε όλες τις γλωσσικές αποδόσεις του κανονισμού 1475/95 [...], ενώ [ο όρος "ριζικά"] απαντά μόνο στη δανική απόδοση.

Με βάση αυτά τα δεδομένα, ερωτάται:

Ποιοι όροι μπορούν να τίθενται για τη φύση της αναδιοργανώσεως προκειμένου να μπορεί ο προμηθευτής να προβεί σε καταγγελία [μιας συμφωνίας] με [...] προθεσμία ενός έτους κατ' εφαρμογήν του άρθρου 5, παράγραφος 3, του κανονισμού 1475/95 [...];

9) Πρέπει στο πλαίσιο της εκτιμήσεως αν πληρούνται οι προϋποθέσεις —προκειμένου ο προμηθευτής να μπορεί να καταγγείλει τη συμφωνία με [...] προθεσμία ενός έτους κατά το άρθρο 5, παράγραφος 3, του κανονισμού 1475/95 [...]— να αποδίδεται σημασία στο ποιες θα ήταν οι οικονομικές συνέπειες για τον προμηθευτή, εάν αυτός είχε προβεί σε καταγγελία [...] με προειδοποιητική προθεσμία δύο ετών;

10) Ποιος έχει το βάρος αποδείξεως ότι πληρούνται οι προϋποθέσεις για να μπορεί ο προμηθευτής να προβεί σε καταγγελία της συμφωνίας με [...] προθεσμία ενός έτους κατά το άρθρο 5, παράγραφος 3, του κανονισμού 1475/95 [...] και πώς μπορεί να αρθεί αυτό το βάρος αποδείξεως;

11) Έχει το άρθρο 5, παράγραφος 3, του κανονισμού 1475/95 [...] την έννοια ότι είναι δυνατό να πληρούνται οι προϋποθέσεις —προκειμένου ο προμηθευτής να μπορεί να καταγγείλει τη συμφωνία με [...] προθεσμία ενός έτους κατ' αυτή τη διάταξη 1400/2002— για τον λόγο ακριβώς ότι η εφαρμογή του κανονισμού περί απαλλαγής κατά κατηγορία μπορεί να έχει καταστήσει αφεαυτής αναγκαία μια ριζική αναδιοργάνωση του δικτύου [...] του προμηθευτή;»

Επί των προδικαστικών ερωτημάτων

21 Με τα ερωτήματά του, το αιτούν δικαστήριο ζητεί κατ' ουσίαν την παροχή διευκρινίσεων ως προς το περιεχόμενο του προβλεπόμενου από το άρθρο 5, παράγραφος 3, πρώτο εδάφιο, πρώτη περίπτωση, του κανονισμού 1475/95 δικαιώματος του προμηθευτή να καταγγείλει τη συμφωνία τηρώντας προθεσμία τουλάχιστον ενός έτους σε περίπτωση ανάγκης αναδιοργανώσεως του συνόλου ή ουσιώδους τμήματος του δικτύου.

22 Όπως επισήμαναν η Επιτροπή και η SMC κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, με τα ερωτήματά του το αιτούν δικαστήριο ζητεί, κατά βάση, τον καθορισμό των ουσιαστικών προϋποθέσεων στις οποίες υποβάλλεται το συγκεκριμένο δικαίωμα καταγγελίας (όγδοο και ένατο ερώτημα). Στο πλαίσιο αυτό τίθεται επίσης το ζήτημα του ποιος φέρει το βάρος να αποδείξει την πλήρωση των προϋποθέσεων αυτών και πώς πρέπει να παρασχεθεί μια τέτοια απόδειξη (δέκατο ερώτημα). Επιπλέον, ερωτάται αν το εν λόγω δικαίωμα καταγγελίας εξαρτάται από ορισμένες τυπικές προϋποθέσεις όσον αφορά την αιτιολόγηση της καταγγελίας και την

απαίτηση περί σχεδίου αναδιοργανώσεως (πρώτο έως έβδομο ερώτημα). Τέλος, το αιτούν δικαστήριο ερωτά κατ' ουσίαν αν η θέση σε ισχύ του κανονισμού 1400/2002 ήταν αφεαυτής ικανή να καταστήσει αναγκαία την αναδιοργάνωση του δικτύου διανομής κατά την έννοια της εν λόγω διατάξεως του κανονισμού 1475/95 (ενδέκατο ερώτημα).

Επί του ογδόου και του ενάτου ερωτήματος

23 Με τα ερωτήματα αυτά, τα οποία πρέπει να εξετασθούν μαζί, το αιτούν δικαστήριο ερωτά κατ' ουσίαν ποιες ουσιαστικές προϋποθέσεις πρέπει να πληρούνται για την εφαρμογή του άρθρου 5, παράγραφος 3, πρώτο εδάφιο, πρώτη περίπτωση, του κανονισμού 1475/95.

24 Κατά το άρθρο 5, παράγραφος 2, σημείο 2, του κανονισμού 1475/95, στην περίπτωση κατά την οποία ο διανομέας έχει αναλάβει ορισμένες υποχρεώσεις για τη βελτίωση της δομής της διανομής, των υπηρεσιών πώλησης και της εξυπηρέτησης μετά την πώληση, η προβλεπόμενη από τον εν λόγω κανονισμό απαλλαγή εφαρμόζεται, αν η συμφωνία έχει συναφθεί για αόριστο χρόνο, υπό τον όρον ότι η προθεσμία τακτικής καταγγελίας της συμφωνίας αορίστου χρόνου είναι, καταρχήν, τουλάχιστον δύο έτη και για τους δύο συμβαλλόμενους.

25 Ωστόσο, κατά την παράγραφο 3, πρώτο εδάφιο, πρώτη περίπτωση, του εν λόγω άρθρου 5, οι όροι απαλλαγής που προβλέπονται στην εν λόγω διάταξη δεν θίγουν το δικαίωμα του προμηθευτή να καταγγείλει τη συμφωνία τηρώντας προθεσμία τουλάχιστον ενός έτους σε περίπτωση ανάγκης αναδιοργανώσεως του συνόλου ή ουσιώδους τμήματος του δικτύου.

26 Συναφώς, από τη δέκατη ένατη αιτιολογική σκέψη του κανονισμού 1475/95 προκύπτει ότι, παρά τις επενδύσεις του διανομέα για τη βελτίωση της δομής της διανομής προϊόντων της συμφωνίας και της εξυπηρετήσεως των πελατών, δεν επιτρέπεται να παρεμποδίζεται η ανάπτυξη ευέλικτων και αποτελεσματικών

συστημάτων διανομής. Επίσης, σύμφωνα με την ίδια αυτή αιτιολογική σκέψη, θα πρέπει να αναγνωρίζεται στον προμηθευτή δικαίωμα έκτακτης καταγγελίας της συμφωνίας σε περίπτωση ανάγκης αναδιοργανώσεως του συνόλου ή σημαντικού τμήματος του δικτύου.

27 Κατά συνέπεια, το άρθρο 5, παράγραφος 3, πρώτο εδάφιο, πρώτη περίπτωση, του εν λόγω κανονισμού θεσπίζει εξαιρετικό κανόνα ο οποίος, ως τέτοιος, πρέπει να ερμηνεύεται στενά.

28 Συναφώς, από το γράμμα της διατάξεως αυτής συνάγεται ότι το δικαίωμα καταγγελίας που προβλέπει εξαρτάται από δύο σωρευτικές προϋποθέσεις που συνίστανται, αφενός, στην ύπαρξη αναδιοργανώσεως του συνόλου ή ουσιώδους τμήματος του δικτύου διανομής του ενδιαφερόμενου προμηθευτή και, αφετέρου, στην ανάγκη της αναδιοργανώσεως αυτής.

29 Από το γράμμα της διατάξεως αυτής προκύπτει, σχετικά με την πρώτη προϋπόθεση, ότι καταρχάς επιβάλλει την «αναδιοργάνωση» του δικτύου του ενδιαφερόμενου προμηθευτή. Μια τέτοια αναδιοργάνωση προϋποθέτει κατ' ανάγκη την τροποποίηση της οργανώσεως των δομών διανομής του προμηθευτή αυτού, η οποία μπορεί να αφορά, μεταξύ άλλων, τη φύση ή τη μορφή των δομών αυτών, το αντικείμενό τους, την εσωτερική κατανομή καθηκόντων στο πλαίσιο των δομών αυτών, τους όρους για την προμήθεια των οικείων προϊόντων και υπηρεσιών, τον αριθμό ή τα ποιοτικά χαρακτηριστικά των συμμετεχόντων στις δομές αυτές και τη γεωγραφική κάλυψη που επιτυγχάνεται.

30 Άλλωστε, σύμφωνα με το γράμμα του άρθρου 5, παράγραφος 3, πρώτο εδάφιο, πρώτη περίπτωση, του κανονισμού 1475/95 σε όλες, πλην της δανικής, γλωσσικές αποδόσεις του, η αναδιοργάνωση αυτή πρέπει να αφορά «το σύνολο» ή «ουσιώδες τμήμα» του δικτύου του προμηθευτή. Η τροποποίηση των εν λόγω δομών διανομής πρέπει επομένως να είναι σημαντική τόσο από υλικής όσο και γεωγραφικής απόψεως.

31 Εναπόκειται στα εθνικά δικαστήρια και στα διαιτητικά όργανα να εκτιμήσουν, βάσει όλων των συγκεκριμένων στοιχείων της διαφοράς της οποίας έχουν επιληφθεί, και ιδίως της ιδιαίτερης οργανώσεως του δικτύου διανομής του ενδιαφερόμενου προμηθευτή, αν υπάρχει αντικειμενικά μια τέτοια αναδιοργάνωση του συγκεκριμένου δικτύου.

32 Συναφώς, όπως παρατήρησε η Επιτροπή και επισήμανε ο γενικός εισαγγελέας στα σημεία 15 έως 26 των προτάσεών του, το γεγονός ότι η απόδοση στη δανική γλώσσα του άρθρου 5, παράγραφος 3, πρώτο εδάφιο, πρώτη περίπτωση, του κανονισμού 1475/95 αναφέρεται, σε αντίθεση με όλες τις άλλες γλωσσικές αποδόσεις της συγκεκριμένης διατάξεως, στην ανάγκη «ριζικής» («gennemgribende») αναδιοργανώσεως του δικτύου διανομής δεν έχει ουσιώδη σημασία, δεδομένου ότι μια τέτοια διευκρίνιση δεν προσθέτει τίποτε στην επιταγή περί σημαντικής τροποποιήσεως, που απορρέει από την προϋπόθεση της υπάρξεως αναδιοργανώσεως του συνόλου ή ουσιώδους τμήματος του δικτύου του ενδιαφερόμενου προμηθευτή, όπως αυτή δηλώνεται σε όλες τις άλλες γλωσσικές αποδόσεις.

33 Όσον αφορά τη δεύτερη προϋπόθεση, η Επιτροπή και η SMC προβάλλουν ότι εναπόκειται στον προμηθευτή και μόνο να εκτιμήσει κατ' απόλυτη κρίση την ανάγκη αναδιοργανώσεως του δικτύου διανομής του. Ειδικότερα, ο κανονισμός 1475/95 δεν αναθέτει στα δικαστήρια ή στα διαιτητικά όργανα τον έλεγχο των εμπορικών επιδιώξεων ενός προμηθευτή στο πλαίσιο μιας τέτοιας αναδιοργανώσεως. Άλλωστε, η ελευθερία του να καθορίζει τον αριθμό των διανομέων του ουδόλως περιορίζεται από τις διατάξεις του κανονισμού αυτού. Κατά συνέπεια, για την πλήρωση της συγκεκριμένης προϋποθέσεως αρκεί η ύπαρξη αιτιώδους συνδέσμου μεταξύ της καταγγελίας και της αναδιοργανώσεως του εν λόγω δικτύου.

34 Η άποψη αυτή, η οποία, όσον αφορά την Επιτροπή, διαφέρει από εκείνη που υποστήριξε με την απάντησή της στο ερώτημα 68 του επεξηγηματικού φυλλαδίου της για τον κανονισμό 1400/2002, δεν μπορεί να γίνει δεκτή.

35 Είναι βεβαίως ορθό ότι, στο πλαίσιο μιας διαφοράς που αφορά τη νομιμότητα μιας καταγγελίας με μειωμένη προειδοποιητική προθεσμία υπό τους όρους του άρθρου 5, παράγραφος 3, πρώτο εδάφιο, πρώτη περίπτωση, του κανονισμού 1475/95, τα εθνικά δικαστήρια δεν είναι αρμόδια να επανεξετάσουν τις οικονομικές και εμπορικές εκτιμήσεις βάσει των οποίων ο προμηθευτής έλαβε την απόφαση να αναδιοργανώσει το δίκτυο διανομής του.

36 Εντούτοις, η κρίση περί της ανάγκης μιας τέτοιας αναδιοργανώσεως δεν μπορεί να υπάγεται στη διακριτική ευχέρεια του προμηθευτή, με αποτέλεσμα να στερούνται οι διανομείς κάθε αποτελεσματικής ένδικης προστασίας ως προς το ζήτημα αυτό, δεδομένου ότι, βάσει του άρθρου 5, παράγραφος 3, πρώτο εδάφιο, πρώτη περίπτωση, του κανονισμού 1475/95, αυτή ακριβώς η ανάγκη επιτρέπει στον προμηθευτή να καταγγείλει μια συμφωνία χωρίς να υποχρεούται να τηρεί την προβλεπόμενη στην παράγραφο 2, σημείο 2, του εν λόγω άρθρου 5 προθεσμία των δύο ετών, διατηρώντας ταυτοχρόνως το ευεργέτημα της απαλλαγής κατά κατηγορία που προβλέπεται από τον κανονισμό αυτόν κατ' εφαρμογή του άρθρου 81, παράγραφος 3, ΕΚ.

37 Ενόψει τόσο του σκοπού όσο και του εξαιρετικού χαρακτήρα της ρυθμίσεως του άρθρου 5, παράγραφος 3, πρώτο εδάφιο, πρώτη περίπτωση, του κανονισμού 1475/95, η ανάγκη αναδιοργανώσεως, ως προϋπόθεση για την άσκηση του δικαιώματος καταγγελίας με τήρηση προθεσμίας τουλάχιστον ενός έτους, πρέπει, κατά συνέπεια, να μπορεί να δικαιολογηθεί κατά τρόπο πειστικό βάσει λόγων οικονομικής αποτελεσματικότητας που θεμελιώνονται σε αντικειμενικές περιστάσεις, είτε υφιστάμενες στο εσωτερικό της επιχειρήσεως του προμηθευτή είτε εξωτερικές, οι οποίες, σε περίπτωση μη πραγματοποιήσεως ταχείας αναδιοργανώσεως του δικτύου διανομής, θα ήταν ικανές, ενόψει του ανταγωνιστικού περιβάλλοντος εντός του οποίου δραστηριοποιείται ο συγκεκριμένος προμηθευτής, να παραβλάψουν την αποτελεσματικότητα των υφισταμένων δομών του εν λόγω δικτύου.

38 Επομένως, το γεγονός και μόνον ότι ο προμηθευτής εκτιμά, βασιζόμενος σε υποκειμενική εμπορική εκτίμηση της καταστάσεως του δικτύου διανομής του, ότι συντρέχει ανάγκη αναδιοργανώσεώς του, δεν μπορεί να αρκέσει αφεαυτού προς απόδειξη της ανάγκης μιας τέτοιας αναδιοργανώσεως κατά την έννοια του άρθρου 5, παράγραφος 3, πρώτο εδάφιο, πρώτη περίπτωση, του κανονισμού 1475/95.

Αντιθέτως, ασκούν εν προκειμένω επιρροή οι ενδεχόμενες δυσμενείς οικονομικές επιπτώσεις από τις οποίες θα κινδύνευε ο προμηθευτής, αν προέβαινε σε καταγγελία της συμβάσεως διανομής τηρώντας προθεσμία δύο ετών.

39 Εναπόκειται στα εθνικά δικαστήρια και στα διαιτητικά όργανα να εκτιμήσουν, βάσει όλων των συγκεκριμένων στοιχείων της διαφοράς της οποίας έχουν επιληφθεί, την αντικειμενική αναγκαιότητα μιας τέτοιας αναδιοργανώσεως.

40 Συνεπώς, στο όγδοο και στο ένατο ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι το άρθρο 5, παράγραφος 3, πρώτο εδάφιο, πρώτη περίπτωση, του κανονισμού 1475/95 πρέπει να ερμηνεύεται υπό την έννοια ότι η ύπαρξη «ανάγκης για αναδιοργάνωση του συνόλου ή ουσιώδους τμήματος του δικτύου» προϋποθέτει σημαντική τροποποίηση, τόσο από υλικής όσο και γεωγραφικής απόψεως, των δομών διανομής του ενδιαφερόμενου προμηθευτή, η οποία πρέπει να δικαιολογείται κατά τρόπο πειστικό βάσει λόγων οικονομικής αποτελεσματικότητας που θεμελιώνονται σε αντικειμενικές περιστάσεις, είτε υφιστάμενες στο εσωτερικό της επιχειρήσεως του προμηθευτή είτε εξωτερικές, οι οποίες, σε περίπτωση μη πραγματοποιήσεως ταχείας αναδιοργανώσεως του δικτύου διανομής του, θα ήταν ικανές, ενόψει του ανταγωνιστικού περιβάλλοντος εντός του οποίου δραστηριοποιείται ο συγκεκριμένος προμηθευτής, να παραβλάψουν την αποτελεσματικότητα των υφισταμένων δομών του εν λόγω δικτύου. Οι ενδεχόμενες δυσμενείς οικονομικές επιπτώσεις από τις οποίες θα κινδύνευε ο προμηθευτής, αν προέβαινε σε καταγγελία της συμβάσεως διανομής τηρώντας προθεσμία δύο ετών, ασκούν εν προκειμένω επιρροή. Εναπόκειται στα εθνικά δικαστήρια και στα διαιτητικά όργανα να εκτιμήσουν, βάσει όλων των συγκεκριμένων στοιχείων της διαφοράς της οποίας έχουν επιληφθεί, αν πληρούνται οι προϋποθέσεις αυτές.

Επί του δεκάτου ερωτήματος

41 Με το δέκατο ερώτημά του, το αιτούν δικαστήριο ερωτά ποιος φέρει το βάρος αποδείξεως για την ενεργοποίηση του δικαιώματος καταγγελίας με μειωμένη προθεσμία ενός έτους που προβλέπεται από το άρθρο 5, παράγραφος 3, πρώτο εδάφιο, πρώτη περίπτωση, του κανονισμού 1475/95, και πώς πρέπει να παρασχεθεί η απόδειξη αυτή.

42 Συναφώς, επιβάλλεται να υπομνησθεί ότι το Δικαστήριο έχει κρίνει ότι η επιχείρηση που ζητεί να της χορηγηθεί το ευεργέτημα της ατομικής απαλλαγής βαρύνεται με την απόδειξη της πληρώσεως των όρων του άρθρου 81, παράγραφος 3, ΕΚ (βλ., υπό την έννοια αυτή, αποφάσεις της 17ης Ιανουαρίου 1984, 43/82 και 63/82, VBVB και VBBB κατά Επιτροπής, Συλλογή 1984, σ. 19, σκέψη 52). Ομοίως, λαμβανομένου υπόψη του εξαιρετικού χαρακτήρα της προθεσμίας καταγγελίας του άρθρου 5, παράγραφος 3, πρώτο εδάφιο, πρώτη περίπτωση, του κανονισμού 1475/95 σε σχέση προς την προβλεπόμενη από την παράγραφο 2, σημείο 2, του ίδιου άρθρου προθεσμία τακτικής καταγγελίας, εναπόκειται στον προμηθευτή που σκοπεύει να επικαλεστεί το δικαίωμα καταγγελίας με τήρηση προθεσμίας ενός έτους να αποδείξει, εφόσον η νομιμότητα της καταγγελίας αυτής αμφισβητείται από τον διανομέα ενώπιον των εθνικών δικαστηρίων ή των διαιτητικών οργάνων, ότι συντρέχουν οι όροι που προβλέπονται από την πρώτη από τις ανωτέρω διατάξεις.

43 Η διαδικασία σύμφωνα με την οποία παρέχεται η απόδειξη αυτή διέπεται, δεδομένου ότι ο κανονισμός 1475/95 δεν περιέχει σχετικές διατάξεις, από το εθνικό δίκαιο.

44 Κατά συνέπεια, στο δέκατο ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι το άρθρο 5, παράγραφος 3, πρώτο εδάφιο, πρώτη περίπτωση, του κανονισμού 1475/95 πρέπει να ερμηνεύεται υπό την έννοια ότι, στην περίπτωση κατά την οποία η νομιμότητα μιας καταγγελίας με προθεσμία ενός έτους αμφισβητείται από τον διανομέα ενώπιον των εθνικών δικαστηρίων ή των διαιτητικών οργάνων, εναπόκειται στον προμηθευτή να αποδείξει ότι πληρούνται οι προϋποθέσεις που προβλέπονται από τη διάταξη αυτή για την ενεργοποίηση του δικαιώματος καταγγελίας με προθεσμία ενός έτους. Η διαδικασία σύμφωνα με την οποία παρέχεται μια τέτοια απόδειξη διέπεται από το εθνικό δίκαιο.

Επί των επτά πρώτων ερωτημάτων

45 Με τα επτά πρώτα ερωτήματά του, το αιτούν δικαστήριο ερωτά, κατ' ουσίαν, αν το άρθρο 5, παράγραφος 3, πρώτο εδάφιο, πρώτη περίπτωση, του κανονισμού 1475/95

πρέπει να ερμηνεύεται υπό την έννοια ότι επιβάλλει στον προμηθευτή που καταγγέλλει συμφωνία διανομής δυνάμει της διατάξεως αυτής την υποχρέωση, αφενός, να αιτιολογεί την απόφαση περί καταγγελίας σύμφωνα με ορισμένο τύπο και, αφετέρου, να καταρτίζει προγενέστερο της εν λόγω αποφάσεως σχέδιο αναδιοργανώσεως.

46 Κατά τη VS, ο σκοπός της διατάξεως αυτής, ήτοι η διασφάλιση αποτελεσματικού ανταγωνισμού μεταξύ των δικτύων διανομής μέσω της μειώσεως της εξαρτήσεως των διανομέων, επιβάλλει τη μη παρακώλυση των δραστηριοτήτων τους από την απειλή μιας καταγγελίας. Ως εκ τούτου, ο προμηθευτής υποχρεούται να εκθέσει γραπτώς, το αργότερο με την κοινοποίηση της καταγγελίας, τους αντικειμενικούς και ρητούς λόγους θεμελιώσεώς της. Άλλωστε, η προγενέστερη χρονικά ύπαρξη ενός σχεδίου αναδιοργανώσεως συνιστά ουσιώδες στοιχείο της υποχρεώσεως αιτιολογήσεως. Την ίδια άποψη υιοθέτησε η Επιτροπή σε μια γνωμοδότηση που κοινοποίησε προς τις αρμόδιες για τον ανταγωνισμό δανικές αρχές, όπως προκύπτει από έγγραφο που αυτές απέστειλαν στη VW-Audi Forhandlerforeningen στις 20 Δεκεμβρίου 2002.

47 Συναφώς, πρέπει πάντως να επισημανθεί ότι το άρθρο 5, παράγραφος 3, πρώτο εδάφιο, πρώτη περίπτωση, του κανονισμού 1475/95, καθόσον ορίζει ότι οι προβλεπόμενοι από τον κανονισμό αυτόν όροι απαλλαγής «δεν θίγουν» το δικαίωμα του προμηθευτή να καταγγείλει μια συμφωνία τηρώντας προθεσμία τουλάχιστον ενός έτους σε περίπτωση ανάγκης αναδιοργανώσεως του συνόλου ή ουσιώδους τμήματος του δικτύου, περιορίζεται, όπως ορθώς υποστηρίζει η Επιτροπή με τις παρατηρήσεις της, στο να συμπεριλάβει στον εν λόγω κανονισμό μια απλή δυνατότητα η οποία, υπό την επιφύλαξη της τηρήσεως των όρων εφαρμογής που προβλέπονται από την εν λόγω διάταξη, δεν περιορίζει τη συμβατική ελευθερία των μερών, όπως αυτή ασκείται στο πλαίσιο του εφαρμοστέου εθνικού δικαίου.

48 Ενώ το άρθρο 5, παράγραφος 3, πρώτο εδάφιο, πρώτη περίπτωση, του κανονισμού 1475/95, όπως προκύπτει από το γράμμα του, επιτρέπει στον προμηθευτή να καταγγείλει τη συμφωνία τηρώντας μειωμένη προθεσμία σε περίπτωση ανάγκης για αναδιοργάνωση του δικτύου του, δεν του επιβάλλει κάποια ιδιαίτερη υποχρέωση

ούτε όσον αφορά την αιτιολόγηση της καταγγελίας σύμφωνα με ορισμένο τύπο ούτε όσον αφορά τη μορφή και το περιεχόμενο της αναδιοργανώσεως αυτής. Διαπιστώνεται επίσης ότι τέτοιες υποχρεώσεις δεν απορρέουν ούτε από κάποια άλλη διάταξη του εν λόγω κανονισμού.

49 Υπό τις συνθήκες αυτές, όπως ορθώς υποστηρίζει η Επιτροπή στο πλαίσιο της παρούσας διαδικασίας, το ζήτημα αν, αφενός, η καταγγελία μιας συμφωνίας με τήρηση προθεσμίας ενός έτους βάσει του άρθρου 5, παράγραφος 3, πρώτο εδάφιο, πρώτη περίπτωση, του κανονισμού 1475/95, πρέπει να αιτιολογείται σύμφωνα με ορισμένο τύπο και αν, αφετέρου, ο προμηθευτής πρέπει να διαθέτει σχέδιο αναδιοργανώσεως καταρτισθέν σε χρονικό σημείο προγενέστερο της κοινοποιήσεως της καταγγελίας ρυθμίζεται αποκλειστικά από το εθνικό δίκαιο.

50 Πάντως, αντίθετα προς τα υποστηριζόμενα από τη VS, οι διανομείς δεν στερούνται κάθε αποτελεσματικής ένδικης προστασίας, διότι, όπως προκύπτει από τις σκέψεις 42 και 44 της παρούσας αποφάσεως, σε περίπτωση αμφισβητήσεως από τον διανομέα, ενώπιον των εθνικών δικαστηρίων ή των διαιτητικών οργάνων, της νομιμότητας μιας καταγγελίας με προθεσμία ενός έτους, εναπόκειται στον προμηθευτή να τη δικαιολογήσει, αποδεικνύοντας ότι πληρούνται πράγματι οι ουσιαστικές προϋποθέσεις για την εφαρμογή της εν λόγω διατάξεως.

51 Επομένως, στα επτά πρώτα ερωτήματα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι το άρθρο 5, παράγραφος 3, πρώτο εδάφιο, πρώτη περίπτωση, του κανονισμού 1475/95 πρέπει να ερμηνεύεται υπό την έννοια ότι δεν επιβάλλει στον προμηθευτή που καταγγέλλει συμφωνία διανομής δυνάμει της διατάξεως αυτής την υποχρέωση, αφενός, να αιτιολογεί την απόφαση περί καταγγελίας σύμφωνα με ορισμένο τύπο και, αφετέρου, να καταρτίζει προγενέστερο της εν λόγω αποφάσεως σχέδιο αναδιοργανώσεως.

Επί του ενδεκάτου ερωτήματος

52 Με το ερώτημα αυτό, το αιτούν δικαστήριο ερωτά κατ' ουσίαν αν η θέση σε ισχύ του κανονισμού 1400/2002 ήταν, αυτή καθεαυτήν, ικανή να καταστήσει αναγκαία την αναδιοργάνωση του δικτύου διανομής ενός προμηθευτή κατά την έννοια του άρθρου 5, παράγραφος 3, πρώτο εδάφιο, πρώτη περίπτωση, του κανονισμού 1475/95.

53 Η Επιτροπή και η SMC υποστηρίζουν, κατ' ουσίαν, ότι αυτή καθεαυτήν η θέση σε ισχύ του κανονισμού 1400/2002 μπορούσε να καταστήσει αναγκαία την αναδιοργάνωση ενός δικτύου διανομής. Κατά την Επιτροπή, ο εθνικός δικαστής ή το διαιτητικό όργανο δεν μπορούν να αποκρούσουν την εκ μέρους του προμηθευτή εκτίμηση της αναγκαιότητας αυτής. Η SMC προβάλλει ότι, εν προκειμένω, η θέση σε ισχύ του κανονισμού αυτού δημιούργησε αφεαυτής την ανάγκη μιας ουσιώδους αναδιοργανώσεως του δικτύου διανομής της στη Δανία, ιδίως εξαιτίας της μεταβάσεως από την αποκλειστική διανομή με εδαφική προστασία σε ένα σύστημα επιλεκτικής διανομής χωρίς τέτοια προστασία και εξαιτίας του δικαιώματος των εργαστηρίων να τους παρέχεται εξουσιοδότηση υπό την προϋπόθεση ότι πληρούν κάποια ποιοτικά κριτήρια.

54 Επιβάλλεται να επισημανθεί συναφώς ότι ο κανονισμός 1400/2002, όπως τόνισε η Επιτροπή στο σχετικό επεξηγηματικό φυλλάδιό της, τροποποίησε ουσιωδώς το καθεστώς απαλλαγής κατά κατηγορία που είχε θεσπίσει ο κανονισμός 1475/95, θέτοντας αυστηρότερους κανόνες από εκείνους του εν λόγω κανονισμού για την απαλλαγή ορισμένων περιορισμών του ανταγωνισμού που εμπίπτουν στην απαγόρευση του άρθρου 81, παράγραφος 1, ΕΚ.

55 Ο κανονισμός 1400/2002 δεν χορηγεί την απαλλαγή κατά κατηγορία στους περιορισμούς των ενεργητικών και παθητικών πωλήσεων από μέλη συστήματος επιλεκτικής διανομής (άρθρο 4, παράγραφος 1, στοιχείο β', σημεία i και iii, στοιχεία δ' και ε', του κανονισμού αυτού), απαγορεύοντας κατά συνέπεια, στο πλαίσιο της απαλλαγής κατά κατηγορία, τον συνδυασμό της αποκλειστικής και της επιλεκτικής διανομής που απαλλασσόταν δυνάμει του κανονισμού 1475/95 (άρθρο 3, σημεία 8 έως 10, του εν λόγω κανονισμού).

56 Εντούτοις, οι προμηθευτές ουδαμώς υποχρεούνταν να συμπεριλάβουν στις συμφωνίες διανομής τέτοιους περιορισμούς του ανταγωνισμού κατά την έννοια του άρθρου 81, παράγραφος 1, ΕΚ, προκειμένου να τους χορηγηθεί η απαλλαγή κατά κατηγορία του κανονισμού 1475/95. Ο κανονισμός αυτός, όπως και ο κανονισμός 1400/2002, περιορίζεται, ως κανονισμός εφαρμογής του άρθρου 81, παράγραφος 3, ΕΚ, στο να παρέχει στους επιχειρηματίες του οικείου τομέα ορισμένες δυνατότητες ώστε, παρά το ότι ορισμένα είδη περιοριστικών του

ανταγωνισμού ρητρών έχουν περιληφθεί στις συμφωνίες τους περί διανομής, πωλήσεως και εξυπηρετήσεως μετά την πώληση, να επιτυγχάνουν την εξαίρεσή τους από την απαγόρευση της παραγράφου 1 του εν λόγω άρθρου 81. Ωστόσο, οι διατάξεις των ανωτέρω κανονισμών δεν υποχρεώνουν τους επιχειρηματίες να χρησιμοποιούν τις δυνατότητες αυτές, θεσπίζοντας υποχρεωτικούς κανόνες που θίγουν άμεσα το κύρος ή το περιεχόμενο των συμβατικών ρητρών ή υποχρεώνουν τα συμβαλλόμενα μέρη σε προσαρμογή του περιεχομένου της συμβάσεώς τους (βλ., υπό την έννοια αυτή, αποφάσεις της 18ης Δεκεμβρίου 1986, 10/86, VAG France, Συλλογή 1986, σ. 4071, σκέψεις 12 και 16, της 5ης Ιουνίου 1997, C-41/96, VAG, Συλλογή 1997, σ. I-3123, σκέψη 16, και της 30ής Απριλίου 1998, C-230/96, Cabour, Συλλογή 1998, σ. I-2055, σκέψη 47).

57 Ως εκ τούτου, έστω και εάν, όπως επισήμανε η SMC, η προβλεπόμενη από τον κανονισμό 1475/95 απαλλαγή κατά κατηγορία χορηγούνταν μόνον υπό τον όρο της δεσμεύσεως του διανομέα να παρέχει υπηρεσίες επισκευής και συντηρήσεως καθώς και εξυπηρετήσεως σε περίπτωση αντικαταστάσεως ελαττωματικών οχημάτων (άρθρα 4, παράγραφος 1, σημεία 1 και 6, και 5, παράγραφος 1, σημείο 1, του κανονισμού αυτού), ενώ ο κανονισμός 1400/2002 δεν χορηγεί απαλλαγή κατά κατηγορία στον περιορισμό της δυνατότητας του διανομέα να αναθέτει υπεργολαβίες για την παροχή υπηρεσιών επισκευής και συντήρησης σε εξουσιοδοτημένους επισκευαστές ή της δυνατότητας των τελευταίων να περιορίζονται σε τέτοιες δραστηριότητες (άρθρο 4, παράγραφος 1, στοιχεία ζ' και η', του τελευταίου αυτού κανονισμού), ο κανονισμός 1400/2002 ουδόλως απαγορεύει στον διανομέα να συνεχίσει να παρέχει ο ίδιος τέτοιες υπηρεσίες ως εξουσιοδοτημένος επισκευαστής στο πλαίσιο του συστήματος αποκλειστικής ή επιλεκτικής διανομής που δημιουργεί ο προμηθευτής.

58 Επομένως, όπως έχει κατ' ουσίαν επισημάνει η Επιτροπή με την απάντησή της στο ερώτημα 20 του επεξηγηματικού φυλλαδίου της για τον κανονισμό 1400/2002, η θέση του κανονισμού αυτού σε ισχύ δεν καθιστούσε αφεαυτής σε καμία περίπτωση αναγκαία την αναδιοργάνωση του δικτύου διανομής ενός προμηθευτή κατά την έννοια του άρθρου 5, παράγραφος 3, πρώτο εδάφιο, πρώτη περίπτωση, του κανονισμού 1475/95.

59 Ωστόσο, λαμβανομένων υπόψη των ουσιωδών τροποποιήσεων που εισήγαγε ο κανονισμός 1400/2002 στο καθεστώς απαλλαγής κατά κατηγορία, η θέση του σε ισχύ είναι δυνατό να ώθησε ορισμένους προμηθευτές στο να επιφέρουν μεταβολές

στις συμφωνίες διανομής τους προκειμένου να διασφαλίσουν τη συνέχιση της υπαγωγής τους στην προβλεπόμενη από τον κανονισμό αυτόν απαλλαγή κατά κατηγορία. Τούτο είναι ιδίως πιθανό να συνέβη στην περίπτωση που οι συναφθείσες υπό την ισχύ του κανονισμού 1475/95 και σύμφωνες με αυτόν συμφωνίες περιελάμβαναν περιορισμούς «ιδιαίτερης σοβαρότητας» κατά την έννοια του άρθρου 4, παράγραφος 1, του κανονισμού 1400/2002.

60 Λόγω ακριβώς των ουσιωδών αυτών τροποποιήσεων που εισήγαγε ο κανονισμός 1400/2002, το άρθρο 10 αυτού όρισε ότι η απαγόρευση του άρθρου 81, παράγραφος 1, δεν ίσχυε από 1ης Οκτωβρίου 2002 μέχρι 30 Σεπτεμβρίου 2003 ως προς τις ισχύουσες στις 30 Σεπτεμβρίου 2002 συμφωνίες που δεν πληρούσαν τις προϋποθέσεις απαλλαγής του ανωτέρω κανονισμού, αλλά πληρούσαν τις προϋποθέσεις απαλλαγής του κανονισμού 1475/95.

61 Όπως συνάγεται από την τριακοστή έκτη αιτιολογική σκέψη του κανονισμού 1400/2002, οι μεταβολές που ήταν πιθανό να επιφέρουν οι προμηθευτές στο δίκτυο διανομής τους κατόπιν της θέσεως σε ισχύ του εν λόγω κανονισμού μπορούσαν να πραγματοποιηθούν, λαμβανομένου υπόψη του εξαιρετικού χαρακτήρα της ρυθμίσεως του άρθρου 5, παράγραφος 3, πρώτο εδάφιο, πρώτη περίπτωση, του κανονισμού 1475/95, απλώς και μόνο με την προσαρμογή, κατά τη διάρκεια της μεταβατικής περιόδου που προβλέφθηκε προς τούτο, των συμβάσεων που ίσχυαν κατά τον χρόνο κατά τον οποίον ο κανονισμός 1475/95 έπαυσε να ισχύει, χωρίς η προσαρμογή αυτή να προκαλεί αυτομάτως, όπως ορθώς υποστήριξε η VS κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, την ανάγκη, σύμφωνα με το εφαρμοστέο εθνικό δίκαιο, της καταγγελίας των συμβάσεων αυτών ούτε, εν πάση περιπτώσει, της αναδιοργανώσεως του συνόλου ή ουσιώδους τμήματος του εν λόγω δικτύου διανομής.

62 Πρέπει ωστόσο να γίνει δεκτό ότι, μολονότι η θέση σε ισχύ του κανονισμού 1400/2002 δεν καθιστούσε αυτομάτως αναγκαία την αναδιοργάνωση των δικτύων διανομής, σε ορισμένες περιπτώσεις ενδέχεται, σε συνάρτηση με τις ιδιαιτερότητες της συγκεκριμένης οργανώσεως του δικτύου διανομής του κάθε προμηθευτή, να δημιούργησε την ανάγκη για μεταβολές τέτοιας σπουδαιότητας, ώστε να πρέπει να

θεωρηθούν πράγματι ως αναδιοργάνωση του εν λόγω δικτύου κατά την έννοια του άρθρου 5, παράγραφος 3, πρώτο εδάφιο, πρώτη περίπτωση, του κανονισμού 1475/95.

63 Έτσι, μια τέτοια αναδιοργάνωση μπορούσε να αποδειχθεί αναγκαία, κατά την έννοια της διατάξεως αυτής, σε περίπτωση που, προκειμένου να εξακολουθήσει να τυγχάνει της απαλλαγής κατά κατηγορία, ένας προμηθευτής, ο οποίος πριν από τη θέση σε ισχύ του κανονισμού 1400/2002 συνδύαζε την αποκλειστική με την επιλεκτική διανομή, επέλεγε να διοργανώσει το δίκτυο διανομής του αποκλειστικά βάσει συστήματος επιλεκτικής διανομής ή αποφάσιζε να διατηρήσει το σύστημα αποκλειστικής διανομής μόνον ως προς τις υπηρεσίες πωλήσεως, εγκαθιστώντας σύστημα επιλεκτικής διανομής ως προς τις υπηρεσίες εξυπηρετήσεως μετά την πώληση που παρέχονται από τους εξουσιοδοτημένους επισκευαστές.

64 Εναπόκειται πάντως στα εθνικά δικαστήρια και στα διαιτητικά όργανα να εκτιμήσουν, σύμφωνα με τις υποδείξεις που έγιναν στις σκέψεις 28 έως 38 της παρούσας αποφάσεως και βάσει όλων των συγκεκριμένων στοιχείων της διαφοράς της οποίας έχουν επιληφθεί, ιδίως δε των αποδεικτικών στοιχείων που προσκομίζονται από τον προμηθευτή προς αυτόν τον σκοπό, αν οι μεταβολές στις οποίες προέβη ο τελευταίος συνιστούν τέτοια αναδιοργάνωση του δικτύου διανομής του και αν η αναδιοργάνωση αυτή κατέστη αναγκαία εξαιτίας της θέσεως σε ισχύ του κανονισμού 1400/2002.

65 Κατά συνέπεια, στο ενδέκατο ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι η θέση σε ισχύ του κανονισμού 1400/2002 αφεαυτής δεν καθιστούσε αναγκαία την αναδιοργάνωση του δικτύου διανομής ενός προμηθευτή κατά την έννοια του άρθρου 5, παράγραφος 3, πρώτο εδάφιο, πρώτη περίπτωση, του κανονισμού 1475/95. Εντούτοις, η θέση αυτού σε ισχύ ενδέχεται, σε συνάρτηση με τη συγκεκριμένη οργάνωση του δικτύου διανομής του κάθε προμηθευτή, να δημιούργησε την ανάγκη για μεταβολές τέτοιας σπουδαιότητας, ώστε να συνιστούν πράγματι αναδιοργάνωση του εν λόγω δικτύου κατά την έννοια της διατάξεως αυτής. Εναπόκειται στα εθνικά δικαστήρια και στα διαιτητικά όργανα να εκτιμήσουν αν συντρέχει τέτοια περίπτωση, βάσει όλων των συγκεκριμένων στοιχείων της διαφοράς της οποίας έχουν επιληφθεί.

Επί των δικαστικών εξόδων

66 Δεδομένου ότι η διαδικασία έχει ως προς τους διαδίκους της κύριας δίκης τον χαρακτήρα παρεμπίπτοντος που ανέκυψε ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου, σ' αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων. Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν όσοι υπέβαλαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, πλην των ως άνω διαδίκων, δεν αποδίδονται.

Για τους λόγους αυτούς, το Δικαστήριο (τρίτο τμήμα) αποφαίνεται:

Το άρθρο 5, παράγραφος 3, πρώτο εδάφιο, πρώτη περίπτωση, του κανονισμού (ΕΚ) 1475/95 της Επιτροπής, της 28ης Ιουνίου 1995, σχετικά με την εφαρμογή του άρθρου [81], παραγράφος 3, της Συνθήκης σε ορισμένες κατηγορίες συμφωνιών διανομής, πώλησης και εξυπηρέτησης μετά την πώληση αυτοκινήτων οχημάτων, πρέπει να ερμηνεύεται υπό την έννοια ότι:

— **η ύπαρξη «ανάγκης για αναδιοργάνωση του συνόλου ή ουσιώδους τμήματος του δικτύου» προϋποθέτει σημαντική τροποποίηση, τόσο από υλικής όσο και γεωγραφικής απόψεως, των δομών διανομής του ενδιαφερόμενου προμηθευτή, η οποία πρέπει να δικαιολογείται κατά τρόπο πειστικό βάσει λόγων οικονομικής αποτελεσματικότητας που θεμελιώνονται σε αντικειμενικές περιστάσεις, είτε υφιστάμενες στο εσωτερικό της επιχειρήσεως του προμηθευτή είτε εξωτερικές, οι οποίες, σε περίπτωση μη πραγματοποιήσεως ταχείας αναδιοργανώσεως του δικτύου διανομής του, θα ήταν ικανές, ενόψει του ανταγωνιστικού περιβάλλοντος εντός του οποίου δραστηριοποιείται ο συγκεκριμένος προμηθευτής, να παραβλάψουν την αποτελεσματικότητα των υφισταμένων δομών του εν λόγω δικτύου. Οι ενδεχόμενες δυσμενείς οικονομικές επιπτώσεις από τις οποίες θα κινδύνευε ο προμηθευτής, αν προέβαινε σε καταγγελία της συμβάσεως διανομής τηρώντας προθεσμία δύο ετών,**

ασκούν εν προκειμένω επιρροή. Εναπόκειται στα εθνικά δικαστήρια και στα διαιτητικά όργανα να εκτιμήσουν, βάσει όλων των συγκεκριμένων στοιχείων της διαφοράς της οποίας έχουν επιληφθεί, αν πληρούνται οι προϋποθέσεις αυτές·

— **στην περίπτωση κατά την οποία η νομιμότητα μιας καταγγελίας με προθεσμία ενός έτους αμφισβητείται από τον διανομέα ενώπιον των εθνικών δικαστηρίων ή των διαιτητικών οργάνων, εναπόκειται στον προμηθευτή να αποδείξει ότι πληρούνται οι προϋποθέσεις που προβλέπονται από τη διάταξη αυτή για την ενεργοποίηση του δικαιώματος καταγγελίας με προθεσμία ενός έτους. Η διαδικασία σύμφωνα με την οποία παρέχεται μια τέτοια απόδειξη διέπεται από το εθνικό δίκαιο·**

— **δεν επιβάλλει στον προμηθευτή που καταγγέλλει συμφωνία διανομής δυνάμει της διατάξεως αυτής την υποχρέωση, αφενός, να αιτιολογεί την απόφαση περί καταγγελίας σύμφωνα με ορισμένο τύπο και, αφετέρου, να καταρτίζει προγενέστερο της εν λόγω αποφάσεως σχέδιο αναδιοργανώσεως·**

— **η θέση σε ισχύ του κανονισμού (ΕΚ) 1400/2002 της Επιτροπής, της 31ης Ιουλίου 2002, για την εφαρμογή του άρθρου 81, παράγραφος 3, της Συνθήκης σε ορισμένες κατηγορίες κάθετων συμφωνιών και εναρμονισμένων πρακτικών στον τομέα της αυτοκινητοβιομηχανίας, αφεαυτής δεν καθιστούσε αναγκαία την αναδιοργάνωση του δικτύου διανομής ενός προμηθευτή κατά την έννοια του άρθρου 5, παράγραφος 3, πρώτο εδάφιο, πρώτη περίπτωση, του κανονισμού 1475/95. Εντούτοις, η θέση σε ισχύ αυτού ενδέχεται, σε συνάρτηση με τη συγκεκριμένη οργάνωση του δικτύου διανομής του κάθε προμηθευτή, να δημιούργησε την ανάγκη για μεταβολές τέτοιας σπουδαιότητας, ώστε να συνιστούν πράγματι αναδιοργάνωση του εν λόγω δικτύου κατά την έννοια της διατάξεως αυτής. Εναπόκειται στα εθνικά δικαστήρια και στα διαιτητικά όργανα να εκτιμήσουν αν συντρέχει τέτοια περίπτωση, βάσει όλων των συγκεκριμένων στοιχείων της διαφοράς της οποίας έχουν επιληφθεί.**

(υπογραφές)